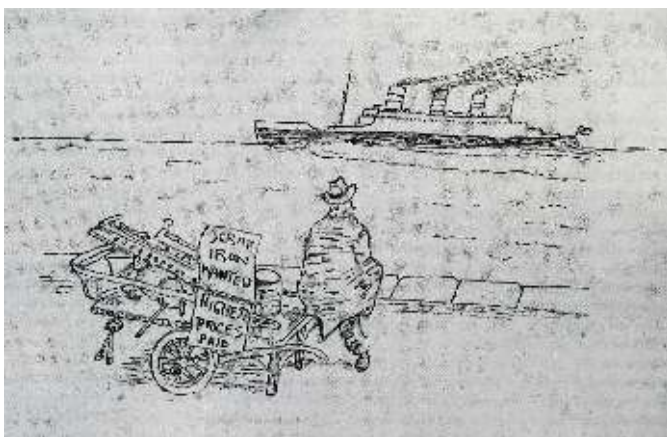

Schrootaffaire

Wat was er eerder schroot of ijzer? Deze variant op de kip en ei vraag laat zich eenvoudig beantwoorden: je moet eerst ijzer winnen alvorens dat je er producten van kunt maken. Als deze producten worden afgedankt is er pas sprake van schroot. Het laat zich raden dat bij de aanvang van grootschalige ijzerwinning in de achttiende eeuw schroot nog slechts in geringe mate voorhanden is en dus van geringe economische betekenis. Met de tijd groeit de hoeveelheid schroot en vanwege de mogelijkheid tot hergebruik neemt de economische waarde toe. Aangenaam voordeel is dat smelten van een hoeveelheid oud ijzer goedkoper is dan de winning van een gelijke hoeveelheid nieuw ijzer uit ijzererts. Het inzamelen van huishoudelijk oud ijzer is aanvankelijk een zaak van de 'lorreboer', die zich bezig houdt met het inzamelen van lompen- en metalen. Door de groei van de afvalstroom ontstaan specialismes als auto- en scheepssloperijen, waardoor de handel in schroot grootschalig wordt.

De geschiedenis van gieterij Asselberghs in Bergen op Zoom leert hoe je als lorreboer in de wereld van ijzer terecht kunt komen. Adrianus van der Hoeven en Arnoldus Asselberghs richten in 1837 een Sociëteit van Koophandel op, een fraaie benaming voor een 'lompen en benenhandel'. Ze moeten een soort 'Stiefbeen en Zoon' zijn geweest als we het gemeenteverslag over 1839 mogen geloven: "een paar handelaars in het kleine nochtans, die algemeen bekend staan voor wargeesten en onruststokers". Ze kopen een huis, met schuur en erf en vestigen er in 1841 een smederij. Als ze in 1843 twaalf kachels mogen leveren voor de kazernes in de stad dan wordt daar maar weinig aan verdiend. De gietijzeren onderdelen moeten ze van elders betrekken en dat kost het nodige. Het brengt de ondernemers op het idee zelf ijzer te gaan gieten. In 1847 wordt vergunning verkregen om de smederij met een ijzergieterij uit te breiden. Om de koepelovens van blaaswind te voorzien wordt er een stoommachine van 1,5 pk aangeschaft. Het is de eerste stoommachine in Bergen op Zoom. In 1851 werken er bij Asselberghs 30 mensen. Naast kachels fabriceert de onderneming lantaarnpalen, dak- en kelderramen, fornuisplaten, ketels, muurankers, ploegijzers, kachelpotten, putdeksels, tuingereedschap, buizen, wagenassen, en onderdelen ten behoeve van de scheepsbouw en de spoorwegen.

De broers Frank en Arie Rijsdijk gaan rond 1890 met de handkar langs de deur om oud ijzer en andere metalen in te zamelen: kapot gereedschap, oude kachels en afgedankte potten en pannen. Met een handkar van deur tot deur gaan heeft zijn beperkingen, zodat al spoedig een roei-aak wordt aangeschaft waarin met twee man kan worden geroeid. Op de riemen gaan ze langs de scheepswerven om het ijzerafval op te halen. Het Maas-Merwede gebied biedt ze een ruim werkterrein. Vermoedelijk zijn ze succesvol in het doorverkopen van het schroot, want in 1892 durven ze het groter aan te pakken en kopen ze een afgedankte baggermolen om te slopen. Het casco is weliswaar nog van hout, maar de emmers en de ladderbok leveren het nodige aan schroot op. Spoedig daarna wordt de stoomsleepboot 'Rijnhaven' en de stoomboot 'Stad Heusden' aangekocht om te slopen. Het is de aanvang van de

scheepssloperij aan de Rietbaan in Hendrik Ido Ambacht. Het zal tot eind twintigste eeuw het centrum van de scheepssloperij zijn. Geoutilleerd gereedschap voor het slopen van ijzeren schepen bestaat er nog niet, acetyleenbranders komen eerst in 1911 in gebruik, zodat de schepen moeten worden 'gedemonteerd' door de klinknagels met hamer en beitel door te hakken.

De droom van de schroothandelaar. Tekening uit het satirische Engelse weekblad Punch.

Schroot als grondstof voor de ijzer- en staalgieterij wordt van steeds groter belang. Ook wordt schroot 'bijgemengd' in de lading van de hoogovens. In 1850 is de handel in schroot nog gering. Er wordt 126 ton schroot ingevoerd en 1200 ton uitgevoerd. In 1910 is dat 86.000 respectievelijk 150.000 ton. Uit deze cijfers blijkt de enorme toename van het gebruik van ijzer en daaruit voortvloeiend de groeiende betekenis van schroot.

De algemene economische malaise van de jaren na 1880 dwingt de ijzermolens in de Achterhoek en Overijssel de vuren onder de hoogovens te doven. De Keppelsche IJzergieterij te Hoog-Keppel is de eerste die daartoe overgaat. Waarschijnlijk is de hoogoven in 1882 voor het laatst in bedrijf geweest, aangezien er na dat jaar de cijfers over de verbruikte grondstoffen in de hoogoven ontbreken. In 1892 antwoordt directeur H.A.G. van der Hardt Aberson nog aan een enquêtemissie op de vraag of zij het verwerken van ijzererts voorgoed hebben opgegeven met de woorden: "Ja; wij moeten die ovens met houtskool stoken; dat wordt te duur; de concurrentie met Duitsland, waar de hoogovens vlak bij de mijnen liggen, is al te sterk." Hij voegt daar nog aan toe: "...de brandstof, die in Duitsland uit cokes bestaat, en hier uit houtskool, maakt de concurrentie niet best mogelijk." Een vergelijking uit 1881 geeft inzicht in de kosten tussen de kostprijs per ton gesmolten ijzer in de hoogoven en de koepeloven. De totale productie aan gietijzer is in dat jaar 792 ton.

koepeloven	hoogoven
65% 'brokijzer' (schroot)	95,34 % ijzererts (oer)
25% Schots ruwijzer	3,75 % 'brokijzer'
10% Engels ruwijzer	0,90 % 'wasijzer'
= f 43,30 per ton (incl. smeltkosten)	= f 64,80 per ton

Het verschil in kosten is aanzienlijk en laat zien waarom de hoogoven niet lang daarna buiten gebruik is gesteld. Het ruwijzer uit Schotland kost f 37,50 per ton, zodat het niet zinvol is om nog langer zelf ijzer te winnen uit oer. Voor het einde van de negentiende eeuw hebben alle ijzermolens in het oosten van Nederland uit kostenoverweging het vuur onder hun hoogoven gedoofd.

De 'receptuur' die de Keppelsche gebruikt voor het laden van koepeloven en hoogoven laat zien welke betekenis schroot al in 1880 heeft. In de lading van de hoogoven wordt iets meer dan 4% schroot 'bijgemengd', maar de lading van de koepeloven bestaat voor 65%! uit schroot. Tata Steel in IJmuiden gebruikt vandaag de dag in het hoogovenproces zo'n 15-18% schroot als grondstof naast het ijzererts.

Nederland zal herrijzen staat er op het Delftsblauwe bord, dat direct na afloop van de Tweede Wereldoorlog in massa is vervaardigd door de aardewerkfabriek van Regout te Maastricht. Het bord wordt gesierd door een heraut te paard wiens hoeven een hakenkruis vertrapt. In vele huishoudens hangt het bord aan de muur als getuige van de wil om het zojuist bevrijde vaderland er weer bovenop te helpen. De omstandigheden zijn er ook naar. De oorlog heeft Europa, naast onmetelijk en onvoorstelbaar menselijk leed, achtergelaten in puin en wanorde. De materiële schade aan roerend en onroerend goed in getallen uitgedrukt gaat het voorstellingsvermogen ver te boven. De materiele schade wordt alleen al in Nederland geraamd op 25 miljard gulden gerekend naar het vooroorlogse prijsniveau. Bijna 130.000 woningen zijn verwoest of zwaar beschadigd. Dat geldt ook voor ruim 14.000 boerderijen, 25.000 bedrijven, ruim 1500 scholen, ruim 900 kerken en meer dan 250 ziekenhuizen. Gedurende de oorlog gaat ongeveer veertig procent van de productieve hulpbronnen verloren. Uit 4000 fabrieken zijn meer dan 60.000 machines weggehaald en afgevoerd naar Duitsland. Door oorlogshandelingen is ruim twaalf miljoen kubieke meter aan bedrijfsruimte verloren gegaan. Bijna tien procent van de totale oppervlakte aan cultuurgrond is geïnundeerd. Na de spoorwegstaking van september 1944 wordt veel rollend materieel afgevoerd naar het oosten en ook de werkplaatsen en magazijnen van de spoorwegen zijn leeg geplunderd. Terugtrekkende Duitsers breken grote delen van het spoorwegnet op en nemen delen van de bovenleiding mee vanwege het koper. Meer dan 900 verkeersbruggen en meer dan 180 spoorbruggen zijn vernield. Van de 50 belangrijkste

verkeersbruggen zijn er slechts negen gespaard gebleven en van de grote spoorbruggen slechts drie. De helft van het wagenpark is verdwenen en van de koopvaardijvloot is bijna een derde verloren gegaan. In de havens van Amsterdam en Rotterdam zijn door geallieerde bombardementen én door destructie door terugtrekkende Duitse troepen havenoutillage, loodsen, pakhuizen, kranen, laadbruggen, dokken en kademuren vernield. In de havens van Vlissingen, Rotterdam en Amsterdam zijn naast een aantal kleinere schepen ook droogdokken en andere drijvende gevaarten tot zinken gebracht. De schade aan Rijn- en binnenvaartuigen, binnenvissersvaartuigen en drijvend materieel betreft ongeveer 13.000 schepen. Ruim 3.000 schepen zijn gedurende de oorlog tot zinken gebracht, waaronder acht zeeschepen in het Noordzeekanaal en de Nieuwe Waterweg. Vernielde bruggen en tot zinken gebrachte binnenvaartschepen stremmen het scheepvaartverkeer op de belangrijkste routes: Julianakanaal, Twentekanaal, Wilhelminakanaal, Amsterdam-Rijnkanaal, Merwedekanaal en de grote rivieren. In de Waal liggen driehonderd, in de Gelderse IJssel honderd, in de Rijn vierhonderd en in het IJsselmeer zestig tot zinken gebrachte schepen. In Rotterdam is niet alleen de stadsdriehoek door het bombardement van 14 mei 1940 in puin gelegd, maar zijn ook in het najaar van 1944, door de Duitsers de havenoutillages grotendeels verwoest. Na de bevrijding in mei 1945 krijgt het herstel van de haven de hoogste prioriteit. Omdat het Roergebied niet van Marshallhulp is uitgesloten, herstelt het economische achterland zich sneller dan verwacht. Al rond 1950 vindt het herstel van de haven zijn voltooiing.

De enorme verwoestingen laten zien hoe groot de behoefte is aan ijzer om fabrieken en havenoutillages te herstellen en machines te vervangen. Een voldoende beschikbaarheid van ijzer en staal is essentieel voor de wederopbouw en schroot is daarbij een voorname grondstof. De vernielingen aan schepen, treinen, spoorwegen, fabrieken en de enorme hoeveelheden afgedankt oorlogsmaterieel zorgen in de eerste jaren na de oorlog voor een groot aanbod aan schroot. Naarmate de economie zich echter herstelt slaat het ruime aanbod om in schaarste. Ook van buiten Europa wordt het moeilijker schroot te kopen, met als gevolg sterk stijgende prijzen. De Hoge Autoriteit van de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal (EGKS) besluit om een toeslag te verlenen op schroot dat wordt aangekocht buiten Europa, het zogenaamde 'derde-landenschroot'. De handelaar of verbruiker moet aantonen dat het schroot uit een derde-land afkomstig is, waartoe ook de vele tot zinken gebrachte schepen, die buiten de grenzen van de Gemeenschap op de zeebodem liggen, worden gerekend. De toeslageregeling, bedoeld als economische steunmaatregel, wordt door staalfabrikanten met steun van schroothandelaren ten eigen bate misbruikt. Ambtelijke instanties blijken bereid om valse verklaringen van herkomst af te geven. Voor Nederland is dat het 'Rijksbureau voor Metalen' van het Ministerie van Economische Zaken.

Eind 1957 merkt de Haagse schroothandelaar Louis Worms (1909-2005), in zijn contacten met Krupp-Hansa, dat deze staalgigant op grote schaal schroot koopt boven de marktprijs. Hij doet daar aangifte van bij het ministerie. Worms zal weinig plezier beleven aan zijn eerlijkheid. In tegendeel zelfs, want jarenlang wordt hij door de instanties geboycot en door de Nederlandse overheid behandeld alsof hij de boef is in plaats van de fraudeurs. Hoewel Worms in de geschiedenis niet de eerste klokkenluider is kun je hem toch wel een klokkenluider 'avant la lettre' noemen. Uit een dan nog lopend onderzoek, uitgevoerd door een Zwitsers accountantskantoor, wordt eind 1959 al duidelijk wat de omvang van de fraude is. Voor ruim honderdzestigduizend ton schroot, ter waarde van bijna acht miljoen gulden, is een vals certificaat afgegeven. Nog eens honderdtienduizend ton is verdacht, maar het sluitende bewijs van fraude nog niet geleverd. Marinus van de Goes van Naters (1900-2005), raakt vanaf 1958 via zijn parlementaire werk, hij is voor de Partij van de Arbeid (PvdA)

zowel lid van de Nederlandse Tweede Kamer als van het Europees Parlement, betrokken bij de schrootaffaire. Hij noemt Worms in zijn autobiografie:

... schroothandelaar. Maar wel een merkwaardige. Hij heeft bewust zijn financiële toekomst vergooid ...; hij leefde (en leeft) vanuit een ijzersterk idealisme dat hij belijdt in een liberaal maar heel ernstig genomen jodendom. In de grootste narigheid vond hij troost bij joodse wijsgeren van Maimonides tot Buber.

Het schrootschandaal leert Van der Goes van Naters, dat 'vuiligheid' niet een uitwas is van het kapitalistische productiestelsel, maar daaraan inherent. Voor hem is het een doorslaggevend argument om vanuit zijn socialistische overtuiging afscheid te nemen van het harmoniemodel (het gezamenlijk puinruimen, na 1945, door werkgevers en werknemers) en het polarisatiemodel als enig gerechtvaardigd maatschappijbeeld te zien.

Als het kapitalisme niet 'per accidens' corrupt is maar in wezen, bedreigt en slachtoffer het veel meer mensen dan de hoe langer hoe moeilijker te definiëren 'arbeiders', meent hij. Uitgebuut worden ook de verbruikers van zowat alle goederen; uitgebuit worden allen, die van het verpeste milieu, van stank en lawaai, van 'betonkoorts', van het tekort aan groene ruimte te lijden hebben.

Begin 1958 verschijnt in de NRC een goed gesteld en goed gemotiveerd artikel over het belang van schroot voor de wederopbouw van Europa. Schroot is geen oudroest, maar een basisproduct om het zo broodnodige staal te produceren. De auteur betoogt dat de schaarste aan schroot in de EGKS tot corruptie en zwendel heeft geleid. Voor Van der Goes van Naters is het artikel aanleiding contact op te nemen met de auteur: Louis Worms.

Het schroot in de Europese Gemeenschap raakt op en als ook de aanvoer van elders moeilijker wordt vliegt de prijs omhoog en dat is iets wat de Hoge Autoriteit van de EGKS niet wil: het schaadt de wederopbouw. Men wil de prijs van derde-landenschroot in de hand houden en besluit om een 'toeslag' te gaan toepassen. Voor de uitvoering wordt een fonds gevormd (zo'n 400 miljoen per jaar) en een noodzakelijke controle vastgesteld. Om de herkomst van het schroot te controleren kan de Hoge Autoriteit volgens art. 53 van het Kolen- en Staalverdrag twee kanten op: een bureau stichten en zelf de zaak controleren, óf 'de betrokkenen' het zelf laten uitvoeren. De verantwoordelijke man van de Hoge Autoriteit, D.P. Spierenburg, kiest de gemakkelijkste weg: hij laat het aan de schroothandelaren en staalfabrikanten zelf over. Er is met géén enkele grondstof zoveel geknoeid als met schroot. Spierenburg weet heel goed met wat voor 'zakenlieden' hij te doen heeft en zijn 'fout' is waarschijnlijk de aanleiding van zijn latere aftreden als lid van de Hoge Autoriteit.

De bronzen sculptuur 'Corporate Entity' is door Wessel Couzijn gemaakt in opdracht van Unilever voor haar nieuwe kantoor aan het Weena te Rotterdam. Couzijn kreeg geheel de vrije hand en hij koos voor een sculptuur die duidelijk contrasteert met het strakke hoge kantoorpand erachter. Het beeld, dat 20.000 kilo weegt, is in 1963 onthuld op een tijdstip dat de schrootaffaire, met name in Rotterdam in het middelpunt van de aandacht staat. Rotterdammers zijn gek op bijnamen dus het beeld heet al snel 'de schrootfraude' of 'de schroothoop'. (foto: Baronas)

Worms is agent voor de grootste schrootverwerker van Europa: Krupp-Hansa. Krupp koopt in het wilde weg al het binnen-Europese schroot dat het maar kan krijgen, gaat daarmee aan de slag en verdient enorm. Eind november 1957 valt het Worms op, dat Krupp-Hansa méér voor het schroot betaald dan de marktprijs. Worms meldt dat aan Krupp-Hansa, maar die antwoordt: Bemoei je daar niet mee - koop maar in en de prijs kan ons niet schelen. Bij Worms groeit de argwaan en hij gaat naar Düsseldorf waar

blijkt, dat Krupp samen met schroothandelaren, met medewerking van ambtenaren, papieren vervalsen waardoor binnen-Europees schroot verandert in toeslag-gerechtigd scheeps- (wrakken)schroot. Zij innen de toeslag en steken die in eigen zak. Voor dit bedrog moeten, behalve de staalfabrikant, nog een paar instanties meespelen, maar dat blijkt niet al te moeilijk. Door de zogenaamde leveranciers van dit (valselijk als scheepsschroot aangeduide) binnen-Europese schroot, met behulp van de ambtelijke instelling van het land waar dit scheepssloopschroot zogenaamd binnenkomt, wordt een valse verklaring van oorsprong afgegeven. Voor Nederland, waar lang niet alle bedrog wordt gepleegd, maar wel een groot deel, is dit het 'Rijksbureau voor Metalen' van het ministerie van economische zaken. Als Worms, die dus alleen maar tussenpersoon is, doorkrijgt waarvoor hij wordt gebruikt, legt hij zijn lucratieve job neer en waarschuwt de justitie. De schuldige hoofdamtenaar v.d. Gr. van economische zaken krijgt gevangenisstraf wegens (passieve) omkoperij en de leverancier, die in deze door Worms aangebrachte 'test'-zaak, de eerste is (maar er zijn er meer) wordt eveneens veroordeeld voor omkoping. Justitie kiest echter voor een merkwaardige minimaliserende rol. Er is sprake van omkoping, maar ook van valsheid in geschrifte en gebruikmaking van valse documenten. Als dát ook ten laste zou zijn gelegd, had voorlopige hechtenis mogelijk geweest. De leverancier is weliswaar vervolgd en veroordeeld, maar ontloopt zijn straf, doordat hij niet in hechtenis is genomen en dus naar het buitenland kan uitwijken. Al naar gelang het jaargetij brengt deze, zich rijk-gestolen heer, zijn tijd door in: Zwitserland of Israël, twee landen die niet uitleveren. Als na enkele jaren misdrijf en straf verjaard zijn, komt hij terug en wordt hij uitbundig gevierd door zijn collega's uit de Rotterdamse metaal- en schrootkringen. Aan Worms die deze zaak aan het rollen heeft gebracht, wordt de toegang tot deze kring ontzegd. Het schrootschandaal blijkt van veel grotere omvang te zijn dan de Hoge Autoriteit dacht. Als het gesjoemel niet meer valt te ontkennen, is zij alleen maar kwaad dat de zaak, dankzij Worms, in de openbaarheid is gekomen. Haar eerste opdracht aan een Zwitserse accountantsfirma zondert, in het zogenaamde 'all round' onderzoek, de categorie uit waar de knoeierijen hebben plaatsgevonden: het scheepsschroot! Het kost de nodige conflicten om dit geredresseerd te krijgen. Verantwoordelijk voor de gang van zaken is het lid D.P. Spierenburg, die eerder hoofd van het 'Rijksbureau voor Metalen' is geweest, ook in de Tweede Wereldoorlog toen deze branche wel héél belangrijk voor de Duitsers was. Spierenburg heeft daar blijkbaar nooit bezwaar in gezien: hij is blijven zitten. Onaannemelijk is, dat de referendaris V. d. Gr. die in massa valse verklaringen heeft afgegeven - zelfs voor een houten zeilschip - in zijn eentje heeft gefraudeerd. Spierenburg heeft er volgens eigen zeggen nooit niets van gemerkt. Hij begon overigens met in de pers deze knoeizaak volkomen te bagatelliseren. Zijn verdediging was voor een econoom nogal zonderling: als die lui elkaar bedriegen en de bedrogenen daardoor meer contributie voor hun kas moeten betalen, is dat hun zaak: de Gemeenschap is er niet door benadeeld. Net alsof een geraffineerd bedriegersapparaat waarin (en niet alleen in Nederland) ambtenaren meespelen, op zichzelf al niet onaanvaardbaar is en net of niet al deze verrijkingen op de staalconsumenten, dus op prijzen van artikelen, op de bouwsom en de huur van huizen enzovoort, worden verhaald. Het griezelige van dit schandaal is juist, dat de bestolenen (bij voorbeeld de Hoogovens) even kwaad op Worms zijn als de stellers. Justitie stuurt een rijks rechercheur op Worms af om het bewijsmateriaal in te kijken. De rechercheur neemt het mee en verdonkeremaant het. Deze rechercheur was vóór de Duitse bezetting veldwachter; hij solliciteerde na de inval van 1940 naar Berlijn, waar hij onder Himmler heeft gewerkt bij de 'Reichssicherheitshauptamt'. Over hem is in het boek van Lou de Jong het nodige te vinden. Als de schrootzaak omstreeks 1960 op haar hoogtepunt is, dat wil zeggen toen 'Luxemburg' eindelijk aan de nationale autoriteiten laat weten, dat de fraudes moeten worden onderzocht, komt in Nederland mr. Beerman als minister van justitie aan de macht. Beerman, die advocaat is, heeft als een voorname cliënt Krupp-Hansa. Het eerste wat Beerman als minister doet is de voorbereiding van nieuwe vervolgingen stoppen. Als de officier van justitie in Den Haag, mr. Maris, hier niet dadelijk aan wil voldoen, wordt hij weggehaald uit het openbaar ministerie en afgescheept met een functie op het departement.

Bij de behandeling van de begroting van Justitie in 1962 stelt het PvdA-Eerste Kamerlid Cammelbeeck vragen over de fraude in de schroothandel. Minister Beerman brengt een nota uit, waarin hij concludeert dat - met uitzondering van een strafrechtelijk vervolgd geval - er geen sprake is van

betrokkenheid van Nederlandse ambtenaren bij fraude. De Eerste Kamer besluit toch om een onderzoekscommissie in te stellen. Het gaat daarbij om de vraag of Nederlandse ambtenaren bij de schrootfraude betrokken zijn geweest. De commissie hoort daarover diverse personen waaronder ook de ministers De Pous en Beerman. De commissie trekt de conclusie dat het heeft ontbroken aan samenwerking tussen de EGKS en het Nederlandse ministerie van Economische Zaken. Aanbevolen wordt de regelingen duidelijker en inzichtelijker te maken en de uitvoering niet op te dragen aan belanghebbenden. Ook moet de controle worden uitgebreid.

Worms, die zijn boycot in de branche en het gepest door onder meer de benadeelden voor wie hij het heeft opgenomen beu is, vertrekt uit Nederland om zich in Zuid-Frankrijk te vestigen. Tot zijn verbazing wordt hij mét zijn familie opgepakt en Frankrijk uitgezet. Van der Goes van Naters kan via zijn relaties in Frankrijk, de ministers Michel Debré en Alain Peyrefitte, natrekken dat de 'hint' om Worms als 'ongewenst' het land uit te zetten uit Brussel is gekomen vanuit de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordiging bij de Europese Gemeenschappen waarvan D.J. Spierenburg het hoofd is. De Fransen draaien de zaak terug en Worms mag blijven. Om het zover te krijgen - tegen duistere machten in - hielp het dat het Europese Parlement, hierin zijn rapporteur Alain Poher volgend, in 1961 heeft verklaard, dat Worms met het onthullen van de schrootfraude, aan de Gemeenschap 'de best mogelijke dienst heeft bewezen'. Als toch enkele deskundigen geschokt raken door deze smerige schrootzaak, wordt het 'comité Schrootfraude' opgericht, die weinig anders kan dan de fraude en de pogingen tot dekking of minimalisering van de fraude aan de kaak te stellen. Leden waren: prof. De Grooth en prof. H. Drion (beiden hoogleraar in de rechten en beiden medeauteur van het nieuwe Burgerlijk Wetboek), en ook de heer Noordam, meelhandelaar in Rotterdam, die niet wilde, dat de Europese Gemeenschap aan verdere fraude, op andere gebieden dan metaalschroot, kapot zou gaan. Er is helaas daarna ook fraude geweest, ook met vervalste herkomstpapieren, maar de Gemeenschap is er niet aan ten onder gegaan, maar er blijkt wel uit, dat dit soort smeerlapperij in onze 'winstmaatschappij' minder opwindend veroorzaakt dan bij Worms en Van der Goes van Naters. Ondanks alles, er is zelfs aanslag op hem gepleegd, gaat Worms door en is zijn verdere leven lang geboycot. Het laatste bedrijf van de Schrootzaak speelt zich af in Den Haag in 1979. Worms heeft zich voor een 'symbolische' schadevergoeding tot de Verzoekschriften-commissie van de Tweede Kamer gewend. Die commissie heeft als een ware ombudsman de zaak onderzocht en uitgesproken, dat de Hoge Autoriteit in gebreke is gebleven, terwijl Worms met zijn actie de EGKS - en Nederland - 'miljoenen gulden heeft bespaard'. De Kamer bevestigt deze uitspraak en Worms moet, althans een gedeelte, van de door hem geleden schade vergoed krijgen, wat ook is het gebeurd. Maar alles bijeen heeft het wel twintig jaar geduurd.

Fraude of niet, de behoefte aan ijzer en staal blijft groeien. De lijst aan producten van ijzer of staal, of waarin staal een voornaam aandeel in heeft, is schier eindeloos. De afvalstroom houdt daarmee gelijke tred. De schroothandel is grootschalig geworden en doelmatig georganiseerd. Bedrijven die veel schroot produceren, zoals de ijzer-producerende en ijzer-verwerkende industrie, recyclebedrijven en sloperijen, deponeren het schroot in speciale containers die door schroothandelaren worden opgehaald. Hoe beter de scheiding van het afvalmateriaal hoe meer het schroot waard is. Het huishoudelijk afval wordt gewoonlijk in een scheidingsinstallatie van schroot ontdaan. Een elektromagneet 'vist' het ijzerafval eruit. Ook uit de asrest van een afvalverbrandingsinstallatie kan op deze wijze nog schroot worden gewonnen. De 'afvalstroom' bedraagt in 1970 298.000 ton aan import, terwijl 815.000 ton wordt geëxporteerd. In 2005 is dat gegroeid tot 2.03.000, respectievelijk 4.140.000 ton. Er zijn meer dan veertig bedrijven actief in de schroothandel met een concentratie in het westen van ons land.

Lit. & bron.: *Haarlems Dagblad* (28-12-1959); M. van der Goes van Naters, *Met en tegen de tijd. Een tocht door de twintigste eeuw* (Amsterdam 1980) p. 266-274; 'De Keppelsche IJzergieterij B.V. Gieterij museum of museum gieterij?' in: *Gietwerk Perspectief* (Utrecht 1981) jaargang 1, No. 4 p.17-18; H. de Beukelaar, *Nijver in het groen. Twee eeuwen industriële ontwikkeling in Achterhoek en Liemers* (Doetinchem 1990) p. 117; B.J. Tideman, *De geschiedenis van twee sloopbedrijven in Hendrik Ido Ambacht* (z.p. 2002) p. 1-3; D. Nas, 'De Keppelsche' in: *Een stad, vier dorpen en een buurtschap* (Doetinchem 2003) p. ; D. Nas, *IJzer. De geschiedenis van een machtig materiaal* (Soesterberg 2015) p. 546-547; Nationaal Archief: *Stukken*

betreffende het Parlementaire Onderzoek Schrootfraude; Wikipedia: *Schrootfraude* (jan. 2022); *Schroot* (febr. 2022); *Schroothandelaren* (febr. 2022); www.sculptureinternationalrotterdam.nl (jan. 2022)